

2016-09-16

Avdelningen för ekonomi och styrning
Annika Wallenskog

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Kontanter i hela Sverige

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) överlämnar härmed ett krav till regeringen att följa EUs direktiv 2014/92/EU, vilket innebär att bankerna åläggs att upprätthålla kontanthantering i någon form. Alternativt kräver SKL att staten tillser att åtkomsten till kontanter löses på annat sätt.

Bakgrund

Många bankkontor har tagit bort manuell kontanthantering över disk. Vissa kontor erbjuder i stället automatisk kontanthantering genom serviceboxar, uttags- och insättningsautomater.

Ytterligare ett problem är att allt fler bankkontor läggs ned i glesbygden, bland annat till följd eftersom bankerna inte anser sig kunna upprätthålla kontanthantering. Lönsamheten blir inte tillräcklig och man ser en hotbild mot sin personal. De lokala bankkontoren har ofta väldigt små möjligheter att agera mot huvudkontoren.

EU:s direktiv gällande kontanter

I juli 2014 antog Europaparlamentet och Europeiska unionens råd ett direktiv (2014/92/EU) om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner (betalkontodirektivet). Enligt direktivet ska alla konsumenter som är lagligen bosatta inom Europeiska unionen ges tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner. Förutom tjänster som krävs för att öppna, inneha och avsluta kontot ska de grundläggande funktionerna omfatta insättning av medel, uttag av kontanter över disk eller i uttagsautomater samt utförande av betalningstransaktioner i form av autogireringar, betalningar med debetkort och betalningar, inbegripet stående överföringar, via terminaler, över disk och via internetbank. Dessa konton och tjänster ska erbjudas kostnadsfritt eller till en rimlig avgift. Därutöver innehåller direktivet bl.a. bestämmelser om rätt till alternativ tvistlösning samt om sanktioner och tillsyn.

Direktivet ska vara genomfört i svensk lagstiftning senast den 18 september 2016. Med anledning av detta beslutade regeringen den 1 april 2015 om kommittédirektiv till 2015 års betaltjänstutredning (Fi 2015:02). Utredningen beräknades avsluta sitt arbete senast 30 juni 2016. SKL fick i månadsskiftet augusti/september fått betänkandet (SOU 2016:53) på remiss.

I januari 2016 lämnades en delrapport, som ligger som en bilaga i betänkandet. I denna sägs att; både användningen av kontanter och bankernas hantering av kontanter minskar i snabb takt.

Avvecklingen av kontanthantering medför problem för vissa grupper och i vissa begränsade geografiska områden. Till följd av bl.a. teknisk utveckling och utbyggd IT-infrastruktur bedöms dock behovet av kontanter minska på sikt även för dessa grupper och i dessa områden. Utredningen gjorde därför bedömningen att de lagstiftningsåtgärder som skulle kunna komma i fråga för att tillgodose det kvarvarande behovet av kontanter inte stod i proportion till problemens omfattning.

Kontanthanteringsutredningens betänkande

Även kontanthanteringsutredningens betänkande Svensk kontanthantering (SOU 2014:61). hade till uppgift att göra en översyn av regelverket för kontanthantering i Sverige. I utredningen betänkande berörs bl.a. bankernas skyldighet att ta emot sedlar och mynt. Utredningen menade att det krävs starka skäl för att ett tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse ska förenas med ett krav på att tillståndshavaren ska vara skyldig att ta emot pengar.

Problembild

I och med att bankerna inte sköter sin kontanthantering blir andra aktörer tvingade att gå in för att kontantsystemet överhuvudtaget skall fungera och därmed överförs ansvar och hotbild från bankväsendet till privata företagsidkare som livsmedelsbutiker, bensinstationer och till offentliga aktörer som kommuner och landsting som utifrån lagkrav tvingas ta emot kontanter. Milslånga avstånd till närmaste bankkontor med kontanthantering medför både stora kostnader och stora risker för rån och minskar etableringsviljan för olika företag.

Det är många som drabbas när bankerna inte tillhandahåller kontantservice. Förutom kommuner och landsting, drabbas främst funktionsnedsatta, äldre personer, nyanlända, företag och föreningar. Föreningar blir inte av med lottkassan, bingon eller pengarna från fikaförsäljningen. Små företag får gömma dagskassan på ett förhoppningsvis säkert ställe eftersom det är alltför långt till den bank som tar emot kontanterna eftersom banken på orten inte gör det.

Pensionärer får problem att ta ut pengar liksom funktionsnedsatta och nyanlända. Många grupper som i dag har svårt med tekniken drabbas hårt. För även om tekniken utvecklas, så är inte tekniken ett verktyg för alla människor eller för alla behov.

Kontantfritt är bra i de flesta fall men så länge vi har kontanter som betalningsmetod måste även denna möjlighet finnas kvar. Inte alla har möjlighet/får skaffa betalkort eller mobiltelefon med swish.

Många kommuner ifrågasätter därför bankernas möjlighet att fransäga sig samhällsansvaret med kontanthantering genom ett konsekvent nedstängande av bankkontor utanför städerna.

Sveriges kommuner och landsting kräver därför att staten EUs direktiv 2014/92/EU följs, vilket innebär att bankerna åläggs att upprätthålla kontanthantering i någon form. Alternativt kräver SKL att staten tillser att åtkomsten till kontanter löses på annat sätt.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande